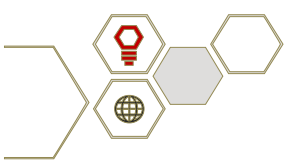
Конституційне право**УДК 342.56 (477)****DOI** <https://doi.org/10.5281/zenodo.14568351>**Стан науково-теоретичного дослідження конституційних засад виконання
судових рішень в Україні****Жучков Андрій Олексійович**

аспірант кафедри конституційного права та прав людини Національної академії
внутрішніх справ, 03110, м. Київ, пл. Солом'янська 1, <https://orcid.org/0009-0005-7519-7607>

Прийнято: 18.12.2024 | Опубліковано: 29.12.2024

Анотація. Стаття присвячена розкриттю сучасного стану науково-теоретичного дослідження конституційних засад виконання судових рішень в Україні. Опрацьовані і проілюстровані наукові праці вітчизняних учених дали змогу дослідити стан науково-теоретичного підґрунтя конституційних засад виконання судових рішень в Україні. Обґрунтовано авторський підхід зміни законодавства та удосконалення практики діяльності як судових, так і правозастосовних органів у забезпеченні конституційної засади – обов'язковості виконання судового рішення. На основі зарубіжного досвіду та відповідних сучасних технологій запропоновано законодавчо закріпити цифровізований механізм примусового виконання судових та адміністративних рішень, при цьому мінімізувати перелік мораторіїв, які перешкоджають примусовому їх виконанню. Обґрунтовано тезу, що недостатньої вивченою в теоретичному та методологічному плані є значення тексту мотивувальних частин рішень Конституційного Суду України в конституційних скаргах щодо конституційно-правового змісту норми (коли правова норма визнається конституційною). Національна правова доктрина базується і на тлумаченні Конституції та законів України, вважаємо, що Конституційний Суд України продовжує здійснювати

опосередковано функцію тлумачення законів. Наголошено на необхідності дотримання і забезпечення реалізації принципу обов'язковості судового рішення у кожній справі, насамперед зразковій. Опрацьовано сучасні наукові доробки вітчизняних вчених-правників та визначено необхідність подальших наукових розробок удосконалення механізму виконання судових рішень. З'ясовано значення конституційних засад виконання судових рішень у процесі розбудови сучасного конституціоналізму в Україні.

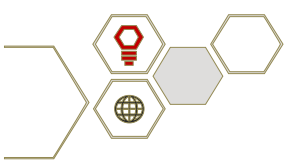
Ключові слова: судова влада, конституційні засади судочинства, обов'язковість судового рішення, державний виконавець, приватний виконавець, науково-теоретичне дослідження.

The state of scientific and theoretical research on the constitutional principles of execution of court decisions in Ukraine

Zhuchkov Andrii

graduate student of the Department of Constitutional Law and Human Rights of the National Academy of Internal Affairs, <https://orcid.org/0009-0005-7519-7607>

Annotation. The article is devoted to the disclosure of the current state of scientific and theoretical research on the constitutional principles of the execution of court decisions in Ukraine. The elaborated and illustrated scientific works of domestic scientists make it possible to investigate the state of the scientific-theoretical basis of the constitutional principles of the execution of court decisions in Ukraine. This is what made it possible to form author's approaches to proposals and recommendations for changes in legislation and to improve the practice of both judicial and law-enforcement bodies in ensuring the constitutional basis - the mandatory execution of a court decision. Also, within the scope of writing a scientific article, individual court decisions were analyzed. On the basis of foreign experience and relevant modern technologies, it is proposed to legislate a digitized mechanism for the enforcement of judicial and administrative decisions, while minimizing the list of moratoriums that

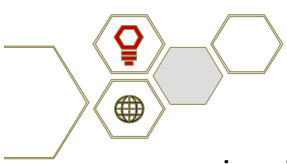
prevent their enforcement. It is emphasized the need to observe and ensure the implementation of the principle of the bindingness of a court decision in every case, primarily exemplary. The modern scientific developments of domestic legal scientists were elaborated and the need for further scientific developments to improve the mechanism of execution of court decisions was determined. The meaning of the text of the motivational parts of the decisions of the Constitutional Court of Ukraine in constitutional complaints regarding the constitutional and legal content of the norm (when the legal norm is recognized as constitutional) is insufficiently studied in terms of theory and methodology.

Keywords. judicial power, constitutional principles of judicial proceedings, bindingness of court decision, state executor, private executor, scientific and theoretical research.

Постановка проблеми. Утвердження українського конституціоналізму пов'язано з багатьма факторами і переживає безумовно один із найскладніших етапів свого розвитку. Формування ефективного, дієвого і справедливого національного конституціоналізму є важливим предметом наукової дискусії.

Відновлення української державності понад 30 років тому сприяло інноваційній трансформації національного законодавства, в першу чергу Конституції України. Цей процес базується на визнаних і апробованих світових моделях конституціоналізму, що враховує базові принципи народного суверенітету, поділу державної влади, верховенства права та визнання людини найвищою соціальною цінністю.

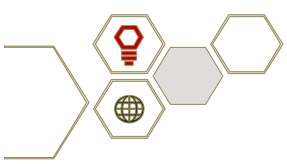
Досвід країн Європейського Союзу доводить, що розвиток правового, соціально-орієнтованого, демократичного суспільства вимагає такого Основного Закону України, що був би прагматичним, реальним, гнучким і водночас стабільним правовим актом, у якому закріплені найважливіші конституційні цінності, головні закономірності розвитку держави та її інституційних структур. Обов'язковість норм Конституції України є умовою розвитку України, тому

реалізація конституційного положення, що судові рішення є обов'язковим до виконання має стати основою демократичних процесів в Україні.

Безальтернативність і чіткість у розумінні й застосуванні національним судом правових норм є аргументом при визначенні їх конституційності. Акцентуємо увагу, що основоположною конституційною засадою судочинства є обов'язковість судового рішення (п. 9 ч. 2 ст. 129 Конституції України) [1], що є базовою складовою принципу правової визначеності, а також стосується права кожної людини на справедливий і публічний суд (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). Актуальність розкриття конституційних засад виконання судових рішень в Україні як конституційної вимоги, правового режиму, методу та мети здійснення судової державної влади пояснюється також необхідністю чіткого розуміння цієї засади, яка до нинішнього часу не отримала належного наукового розв'язання в національному конституційному праві, незважаючи на те, що ці засади закріплені в ст. 129-1 Конституції України [1]. Відомо, що суддя під час розгляду справи звертається не лише до «букви» закону, а й з'ясовує «дух» норми, що зумовлює потребу і в дослідженні можливості виконання судового рішення. Коло питань про обов'язковість виконання судового рішення не є поширеним у вітчизняній юридичній лексиці й на монографічному рівні зазначеному питанню в сучасних умовах розвитку України учені не приділяли належної наукової уваги, що, власне, й підкреслює актуальність обраної теми.

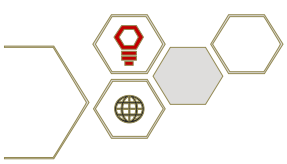
Конституційні зміни, внесені Законом України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII, щодо реформи правосуддя зумовили появу нових підходів до механізму реалізації конституційної засади – обов'язковості виконання судового рішення. В Основному Законі з'явилося нове положення про те, що відповідальність за виконання судового рішення покладено на державу, а контроль за цим процесом – на суд, що ухвалив відповідне рішення. Світовий досвід засвідчує, що судовий контроль є важливою конституційною гарантією забезпечення виконання судового рішення. Саме створення умов для своєчасного, через дотримання розумних строків, належного, у визначений

судом спосіб і в повному обсязі, відповідно до визначених приписів резолютивної та мотивувальної частин судового рішення є головним завданням реалізації нових конституційних положень щодо правосуддя в Україні [2, с. 18].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний етап розвитку юридичної науки вирізняється появою нових поглядів на суспільні процеси, включаючи і питання забезпечення обов'язковості виконання судового рішення в Україні. Проблеми, прямо та опосередковано пов'язані із виконанням судового рішення в конституційному праві були предметом окремих наукових досліджень таких учених, як: І. Берестова [3], Я. Берназюк, Т. Богданевич, О. Водянніков, С. Головатий [4], В. Городовенко [5], О. Грищук, Б. Калиновський [6], М. Козюбра, Копитова О. [7] Н. Косяк [2], Т. Кулик [6], В. Лемак, Н. Пархоменко, О. Петришин, С. Різник [8], М. Савчин [9], А. Селіванов, О. Скрипнюк, Ю. Тодика, Ю. Цвіркуна, С. Шевчук [10], О. В. Щербанюк та інші.

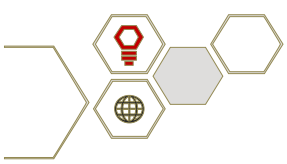
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Головна увага в науковій статті сконцентовано на конституційній засаді – обов'язковості виконання судового рішення. Наукові дослідження та практична площина даного питання була й залишається неординарною проблемою сучасної юриспруденції, оскільки безпосередньо пов'язана з реальними гарантіями забезпечення положень Конституції України. Цілий комплекс необхідних для вирішення Україною завдань обумовлюється положення пункту 3 Протоколу наради під головуванням Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольги Стефанішиної щодо підготовки до двосторонніх зустрічей з Європейською Комісією в рамках проведення офіційної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу в законодавство України від 20 травня 2024 року № 16482/0/1-24, а саме блоку I «Правосуддя» в якому наголошується на необхідності розробки та подання до Верховної Ради України 1) законопроекту, спрямованого на удосконалення ряду процедур, зокрема: посилення відповідальності за невиконання рішень Конституційного Суду України; запровадження принципу обов'язковості юридичних позицій, в яких використовується тлумачення норм Конституції України щодо людських

прав, для судів системи судоустрою та інших суб'єктів правозастосовної діяльності; 2) законопроекту, спрямованого на цифровізацію виконавчого провадження, зокрема через: забезпечення прозорості прийняття рішень державними та приватними виконавцями; запобігання можливостей боржниками зловживати своїми правами, відчужувати майно; 3) законопроекту, спрямованого на вдосконалення механізму виконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація шляхом: створення механізму обліку і верифікації рішень для визначення загальної суми боргу та її погашення або компенсації; перегляду соціально орієнтованого законодавства. На сучасному етапі утвердження української державності є необхідним акумулювати всі теоретичні розробки дослідження складних проблем судової реформи, запропонувати дієвий механізм справедливого правосуддя, складовою якої є вчасне, повне і чітке виконання судових рішень. Дана стаття направлена на акумулювання теоретичних підходів та розробок сучасних вітчизняних вчених-правників з проблем виконання судових рішень.

Формування цілей статті (постановка завдань). Метою статті є комплексне наукове дослідження науково-теоретичних аспектів виконання судових рішень в Україні та відпрацювання на цій основі висновків, узагальнень, пропозицій і рекомендацій у частині перспектив наукового дослідження та реалізації однієї із головних конституційних засад судочинства – обов'язковості виконання судового рішення. Поставлено завдання щодо теоретичного дослідження конституційних засад виконання судових рішень в Україні для визначення їх ролі у процесі розбудови сучасного конституціоналізму в Україні. Завданням статті також є опрацювання наукових праць вітчизняних учених, що дозволить визначити стан науково-теоретичного підґрунтя конституційних засад виконання судових рішень в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обов'язковість виконання судових рішень безпосередньо пов'язана з процесом демократизації України та утвердженням принципу верховенства права. З'ясовано, що базові засади

виконання судових рішень в Україні визначені у ст. 129-1 Конституції України, відповідно до якої, суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд [1]. Також, Основний Закон України містить норму (ст. 153), щодо виконання рішень Конституційного Суду України «порядок організації та діяльності Конституційного Суду України, статус суддів Суду, підстави і порядок звернення до Суду, процедура розгляду ним справ і виконання рішень Суду визначаються Конституцією України та законом» [1].

Засадами виконання судових рішень ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» визначає наступні: верховенство права; обов'язковість виконання рішень; законність; диспозитивність; справедливість, неупередженість та об'єктивність; гласність та відкритість виконавчого провадження; розумність строків виконавчого провадження; співмірність заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями; забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, приватних виконавців [11].

Задля забезпечення виконання судових рішень на цих засадах функціонує система відповідних органів та посадових осіб, основними суб'єктами, якої виступають державні та приватні виконавці. Запропоновано на основі зарубіжного досвіду та відповідних сучасних технологій законодавчо закріпити цифровізований механізм примусового виконання судових та адміністративних рішень, при цьому мінімізувати перелік мораторіїв, які перешкоджають примусовому їх виконанню. Наголошено на необхідності дотримання і забезпечення реалізації принципу обов'язковості судового рішення у кожній справі, насамперед зразковій. Наведено додаткові аргументи, що невиконання судового рішення призводить до зниження довіри до державних інституцій загалом та судової влади зокрема. Опрацьовано сучасні наукові доробки вітчизняних вчених-правників, зокрема Ю. Барабаша, І. Берестової, Я. Берназюка, Т. Богданевич, О. Водянікова, В. Городовенка, П. Коломійцева, О. Копитової, О.Н. Косяк, Т. Кулик, С. Різника, М. Савчина, Ю. Тодики,

О. Щербанюк та визначено необхідність подальших наукових розробок удосконалення механізму виконання судових рішень.

Історичні факти свідчать, що рівень демократичних процесів визначається насамперед місцем суду в механізмі держави та його спроможністю самостійно діяти і бути гарантом захисту конституційно закріплених благ та потреб людини. Досвід провідних країн доводить, що закріплення на конституційному рівні засади обов'язковості виконання судового рішення є важливим елементом сучасної демократичної та правової держави.

Для досягнення поставленої мети дослідження нами опрацьовані сучасні вітчизняні монографічні праці вчених, що дозволяє зробити висновок про початок нової епохи формування національної конституційної парадигми оскільки у напрямі формування ціннісної держави, в якій на конституційному рівні закріплено цінності верховенства права і пріоритету прав людини. Утім слід констатувати, що українських комплексних наукових праць, присвячених саме конституційним засадам виконання судових рішень вкрай мало, особливо на монографічному рівні.

В енциклопедичній літературі правосуддя розуміється як правозастосовна діяльність суду з розгляду і вирішення у встановленому законом процесуальному порядку віднесених до його компетенції цивільних, господарських, кримінальних і адміністративних справ з метою охорони прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб та інтересів держави [12, с. 697]. Наведене тлумачення правосуддя підтверджує факт, що воно здійснюється виключно судами. Аналогічна позиція міститься і в ст. 124 Конституції України, яка чітко встановлює, що правосуддя здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів іншим органам чи посадовим особам не допускається [1].

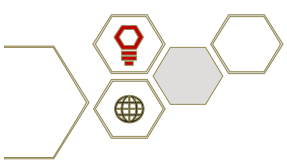
Конституційні засади виконання судового рішення пронизують усе правове поле і є важливими в механізмі забезпечення принципу верховенства права, насамперед при здійсненні справедливого правосуддя судами та в діяльності Конституційного Суду України. Особлива складність забезпечення

обов'язковості виконання судового рішення в українських реалій полягає в тому, що норми національного права як основа вирішення справи отримують періодичні зміни, тобто діюче законодавство, на підставі якого суд приймає рішення і застосовує його норми, періодично змінюється не за потребами часу, а залежно від політичної доцільності чи перманентних реформ, інколи заради реформ [7, с. 33–34].

Правник С. Різник зазначає, що в ідеалі конституційність є іманентною характеристикою нормативного акта в правовій державі, впливає з його природи та сутності суб'єкта владних повноважень, який ухвалив відповідний акт. Приймаючи нормативний акт, такий суб'єкт повинен (природно здатен) здійснювати лише ту владу, яка походить від народу – її єдиного джерела. Влада, що не походить від народу, наповнює нормативний акт, що приймається з її застосуванням, неправовим, неконституційним змістом. Зазначене охоплюється поняттям «об'єктивна конституційність (неконституційність) нормативного акта», на встановлення якої і має бути спрямована діяльність суб'єктів конституційного контролю й нагляду [8, с. 42–43].

Поза сумнівів, вважає Н. Косяк, заслуга сучасних вчених-правників полягає в здійсненому ними суттєвому поштовху, якого вони надали сфері досліджень виконання судових рішень, коли більш вдало та ретельно визначили шляхи оптимізації інституційного механізму виконання судових рішень на рівні держави та міжнародних інституцій, що в свою чергу утверджує верховенство права. Також дослідниця у своїй науковій роботі зробила ряд висновків, зокрема з'ясувала, що у більшості нормативно-правових актах поняттям «судове рішення» вживається як узагальнене щодо видів (форм) актів, які приймають суди в рамках цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства. Однак, попри ніби загальне застосування цього поняття, у деяких нормативно-правових актах зустрічаються випадки понятійної підміни, де як синонім категорії «судові рішення» вживається поняття «рішення суду». Це вимагає від законодавця уніфікації законодавства України. Підтримуємо позиції, що з метою дотримання принципу правової визначеності, доцільно на

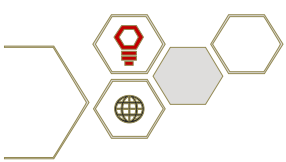

законодавчому рівні дати чітке тлумачення як самому поняттю «судове рішення» так і його різновидам [2, с. 61].

Підтримуючи позицію, що судове рішення є результатом здійснення правосуддя Г. Писаренко наголошує на тому, що «суть судового рішення полягає у тому, що воно є основним і найважливішим актом правосуддя, ухваленим іменем України і спрямованим на захист прав, свобод та законних інтересів громадян, організацій, державних і суспільних інтересів, зміцнення законності і правопорядку, на запобігання правопорушенням, виховання у громадян і посадових та службових осіб поваги до Конституції України та законів України, честі і гідності людини» [13, с. 43–46].

Характеризуючи вітчизняні підходи до проблем виконання судових рішень та формування власної інституційної її моделі після прийняття Конституції України, вбачається доцільним виокремити наукову позицію Ю. Тодики. На його думку «вимога функціонування в режимі конституційної законності відноситься не тільки до державних структур і органів місцевого самоврядування, але й до недержавних формувань, відповідних елементів політичної системи України» [14, с. 877]. Судове рішення є актом правосуддя в рамках якого вирішується певний соціальний конфлікт чи спір і його прийняття є виключним правом суду.

Вчений Ю. Цвіркун зазначає, що виконання судових рішень є складовою частиною права на справедливий суд та однією із процесуальних гарантій доступу до суду. На державу покладається обов'язок не тільки надати особі доступ до справедливого правосуддя, але, на чому постійно наголошується, і забезпечити своєчасне та повне виконання судових рішень. При цьому автор окрему увагу приділяє саме судовому контролю, що здійснюють адміністративні суди. Для посилення дієвості останнього пропонує: відокремити систему адміністративних судів від судів загальної юрисдикції; запровадити при автономній системі адміністративних судів державну виконавчу службу, якій надати функції щодо примусового виконання рішень лише цих судів; удосконалити норми КАС України, які регулюють питання стосовно судового

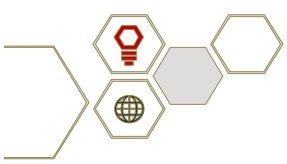
контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, зокрема, такі норми мають прямо нав'язувати правила поведінки суду та встановлювати його обов'язки (бути імперативними); у змінах до КАС України посилити відповідальність за невиконання рішень судів, знайти шляхи щодо притягнення до відповідальності не лише керівника, але й інших членів колегіальних органів, які перешкоджають виконанню судового рішення [15, с. 72].

Заслуговує на особливу увагу висновок дослідника П. Коломійцева, що певне ухилення Верховного Суду від застосування норм Конституції України як норм прямої дії зазвичай відбувається у справах, що стосуються бюджетних коштів, оскільки ухвалене остаточне рішення може потягти за собою істотний перерозподіл видатків, наслідком чого може стати тривале невиконання судового рішення (справи про стягнення коштів із рахунків, що містять виключно захищені статті, тощо), незважаючи на те, що положення застосованих судами законів об'єктивно не відповідають ознаці «конституційна законність» [16, с. 31].

Сучасна юридична практика (насамперед судова) доводить реалізацію принципу верховенства Конституції України. Певним чином це доводить і положення процесуальних кодексів, наприклад, у частині 6 статті 11 Господарського процесуального кодексу України від 6 листопада 1991 року № 1798 [17]: «6. Якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

У такому разі суд після ухвалення рішення у справі звертається до «Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України» [18].

У ч. 6 статті 10 «Верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи» Цивільного процесуального кодексу України закріплено «Якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт

суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

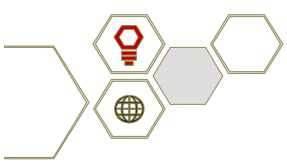
У такому випадку суд після ухвалення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України» [18]. Аналогічне положення міститься і в Кодексі адміністративного судочинства України.

Опрацювання положень вказаних процесуальних кодексів України дає підстави зробити висновок, що суддя в процесі розгляду справи звертається не лише до «букви» закону, а й з'ясовує його «дух» та «розум». Суддя має встановити дійсний зміст положення закону, яке має розкривати зміст і відповідати Конституції України.

На наше переконання, конституційний принцип верховенства Основного Закону України означає порядок із ієрархію норм у правовій системі держави, також і підпорядкування закону положенням, основам, принципам і цінностям Конституції України. Законодавець в свою чергу має враховувати і підкорятись положенням, основам, принципам і цінностям Основного Закону [19, с. 1].

Конституційні засади здійснення державної влади полягають, окрім їх гарантування, у системній їх реалізації. Це вимагає неухильного дотримання Основного Закону України: в процесі виконання безпосередньо норм Конституції; в процесі правотворчої діяльності уповноважених органів державної влади; в процесі правореалізаційної діяльності суб'єктів суспільних відносин. Н. Пархоменко з цього приводу підкреслює, що правотворчий та правореалізаційний процеси мають відбуватись виключно на основі Конституції України та законів України [20, с. 40].

Розроблялись та приймалися стратегії удосконалення судової системи в цілому, концепції реформування органів виконання судових рішень. Основною метою таких змін було намагання сформувати дієву систему органів виконання

судових рішень, підвищити ефективність їх діяльності, забезпечити належне виконання судових рішень [2, с. 48].

Новим етапом у сфері виконання судових рішень стало прийняття у 2016 році Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [21]. Цей закон фактично доповнив прийнятий у 2016 році в новій редакції Закон «Про виконавче провадження» [11]. Прийняття вказаних актів стало вагомим кроком у вирішенні проблем пов'язаних із діяльністю щодо виконання судових рішень, забезпечення їх обов'язковості. Головною новацією прийнятих законів та основою концепції реформування, яка закладена ними, є започаткування нового інституту приватних виконавців, який функціонує поряд із державною виконавчою службою та наділений функцією примусового виконання судових рішень та рішень інших органів.

Аналіз особливостей правової регламентації та діяльності органів виконання судових рішень в незалежній Україні дозволяє констатувати намагання законодавця сформувати нову систему, яка б відповідала вимогам демократичного розвитку держави і враховувала ефективний апробований досвід закордонних держав.

Очікуваним результатом проведення національної судово-правової реформи є побудова ефективної, справедливої, самостійної та незалежної судової системи, яка б враховувала апробовані та зарекомендовані європейські стандарти та отримала довіру від громадян України. Також важливим питанням залишається врахування необхідного і достатнього забезпечення охорони та захист прав людини, юридичних осіб та інших учасників судового процесу. Триваючий з 24 лютого 2022 року правовий режим воєнного стану пов'язаний із збройною агресією РФ проти України значною мірою вплинув і на діяльність судової влади, ускладнив механізм як розгляду справ, так і виконання судових рішень.

Втілюючи правосуддя національний суд, як уповноважений державний орган, визнає наявність тих чи інших законодавчо закріплених прав та

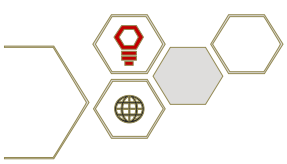
обов'язків, відновлює їх у разі порушення, встановлює ступінь вини особи у вчиненому правопорушенні тощо. У результаті своєї діяльності суд виносить обґрунтоване і законне рішення, яке відповідно до ст. 129¹ Конституції України є обов'язковим до виконання [1].

Вивчення судової практики вказує на те, що контрольні заходи щодо виконання судових рішень потребують удосконалення, так як не вироблено дієвого механізму застосування судового контролю. Сам суд вважає, що законодавство регулює аспекти судового контролю як право суду, а не обов'язок. Ми не розділяємо такої позиції і вважаємо необхідним змінити подібну практику щодо максимального запровадження вказаного процесуального інструменту судового контролю. Це відповідно, зумовлює необхідність як правильного його розуміння (тлумачення) так і забезпечення ефективного його застосування, зокрема у випадках існування перешкод із виконанням судових рішень.

Підтримуємо думку вчених, зокрема Т. Кулик та Н. Косяк, які розглядають судовий контроль за виконанням судового рішення в Україні – як одну із конституційних гарантій здійснення правосуддя в Україні. При цьому, вважаємо доцільним продовжувати роботу над удосконаленням конституційно-правових гарантій та механізму судового контролю за виконанням судових рішень в Україні.

Висновки. Опрацьовані і проілюстровані наукові праці вітчизняних учених дають змогу дослідити стан науково-теоретичного підґрунтя конституційних засад виконання судових рішень в Україні. Саме це і дало змогу сформулювати авторські підходи до пропозицій і рекомендацій зміни законодавства та удосконалити практику діяльності як судових, так і правозастосовних органів у забезпеченні конституційної засади – обов'язковості виконання судового рішення. Також у межах написання наукової статті було проаналізовано окремі судові рішення.

Беручи до уваги сучасний науково-технічний прогрес, пропонуємо законодавчо передбачити і практично реалізувати цифровізований механізм примусового виконання судових та адміністративних рішень, при цьому

переглянути в бік зменшення перелік мораторіїв, які перешкоджають примусовому виконанню таких рішень.

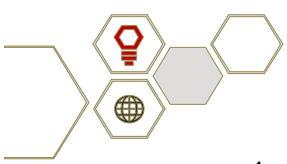
Наведено аргументи щодо дотримання і забезпечення реалізації принципу обов'язковості судового рішення у кожній справі, насамперед зразковій. Наголошено, що невиконання судового рішення призводить до зниження довіри до державних інституцій загалом та судової влади зокрема. Для вітчизняної науки та практики актуальним залишається питання забезпечення реалізації конституційної засади – обов'язковості виконання судових рішень.

Недостатньої вивченою в теоретичному та методологічному плані є значення тексту мотивувальних частин рішень Конституційного Суду України в конституційних скаргах щодо конституційно-правового змісту норми (коли правова норма визнається конституційною). Національна правова доктрина базується і на тлумаченні Конституції та законів України, вважаємо, що Конституційний Суд України продовжує здійснювати опосередковано функцію тлумачення законів.

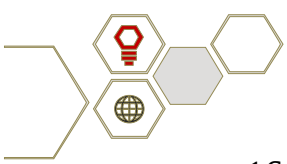
Теоретичне дослідження конституційних засад виконання судових рішень в Україні відіграє визначальну роль у триваючому процесі розбудови сучасного конституціоналізму в Україні, оскільки вчасність та рівень виконання судових рішень є зрізом ефективності функціонування всієї судової системи і реальності судових гарантій забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Косяк Н.В. Конституційно-правові основи забезпечення обов'язковості виконання судового рішення в Україні. Дис. доктора філософії. 081-Право. НАВС. 2023. 280 с.
3. Берестова І. Е. Теоретичні засади захисту публічних інтересів у цивільному судочинстві та конституційному провадженні. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 496 с.

4. Головатий С. Верховенство права : у 3-х кн. Київ : Фенікс, 2006. Кн. 3. : Верховенство права: український досвід. Іvii-lxiv. С. 1277–1747.
5. Городовенко В.В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: монографія. К.: Фенікс, 2007. 224 с.
6. Kalynovskyi, B., Kulyk, T. Administration of justice in Ukraine as an indicator of modern constitutionalism. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. № 27(3). 32-40.
7. Копитова О.С. Теоретико-правові засади судового правозастосування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. К., 2021. 524 с.
8. Різник С.В. Конституційність нормативних актів: сутність, методологія оцінювання та система забезпечення в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / ЛНУ ім. І. Франка; НДІ ім. В. М. Корецького. Львів, 2021. 488 с.
9. Савчин М. В. Конституційна юстиція та забезпечення конституційного порядку. 2005–2020. Ужгород : РІК-У, 2020. 384 с.
10. Шевчук С. В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Київ : Реферат, 2007. 640 с.
11. Про виконавче провадження : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
12. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ : Юрид. думка, 2007. 992 с.
13. Писаренко Г.М. Судові рішення в адміністративних справах: поняття, види, особливості ухвалення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 43–51.
14. Ткаченко Ю.В. Конституційна законність як принцип конституційного ладу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 875–883.
15. Цвіркун Ю.І. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах, відповідачами в яких є колегіальні суб'єкти публічної адміністрації. *Право та державне управління*. 2019. № 2. Т. 2. С. 66–75. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/12.pdf.

16. Коломійцев П.О. Забезпечення конституційної законності в діяльності юрисдикційних органів України. Дис. док. філософ. 081-Право. НАВС. 2023. 224 с.
17. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798. ВВР. 1992. №6. Ст. 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
18. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 3 жовт. 2017 р. № 2147–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
19. Limbach J. The Concept of the Supremacy of the Constitution. *The Modern Law Review*. 2001. Vol. 64, No. 1. P. 1.
20. Пархоменко Н.М. Конституційна законність як мета, вимога та правовий режим: теоретичні аспекти. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 38–41.
21. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон Верховної Ради України від 2 черв. 2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>.